

Folkepensionisters økonomi og
konsekvenser af de seneste års
prisstigninger

Rapport udarbejdet for Ældre Sagen

JUNI 2023

Forord

De danske forbrugerpriser er blandt de højeste i EU og er steget kraftigt siden 2021. Det er især store prisstigninger på fødevarer og energi (el, gas og andet brændsel), som har drevet stigningen i det samlede forbrugerprisindeks.

Prisstigningerne har påvirket alle danskere, men nogle grupper er blevet hårdere ramt end andre. Folkepensionister er blandt de grupper, som er blevet særligt hårdt ramt af de stigende priser. Det skyldes blandt andet, at folkepensionister i gennemsnit bruger en større andel af deres indkomst på fødevarer og energi.

Det har formentligt også været en medvirkende årsag til, at der i både 2022 og 2023 blev ydet inflationshjælp til folkepensionister, som modtager ældrecheck.

Der er dog stor forskel på folkepensionisternes økonomi, og hvor sårbare de er over for prisstigningerne. Nogle har store likvide formuer og/eller store arbejdsmarkedspensioner, mens andre alene lever af deres folkepension (evt. suppleret med ældrecheck).

På den baggrund har Ældre Sagen bedt HBS Economics om at undersøge folkepensionisters indkomst og forbrug, og hvordan de er blevet ramt af de seneste års store prisstigninger. Denne rapport præsenterer undersøgelsens resultater. Resultaterne er opgjort for forskellige grupper af folkepensionister og sammenlignes med lønmodtagergrupper.

Rapporten er udarbejdet af konsulent Rasmus Lang Thomsen og partner Esben Anton Schultz.

København, juni 2023.
Esben Anton Schultz
HBS Economics

HBS ECONOMICS

Indhold

Sammenfatning	4
Kort om undersøgelsen	6
Kapitel 1: Folkepensionisters indkomst og forbrug	8
Kapitel 2: Konsekvenser af de seneste års prisstigninger	20
Del 1: Pensionister og lønmodtagere	22
Del 2: Pensionister med og uden ældrecheck	28
Bilag	35

Sammenfatning (1/2)

I denne undersøgelse ser vi nærmere på folkepensionisters indkomst og forbrug (kapitel 1), og hvordan deres økonomi er blevet ramt af de seneste års prisstigninger (kapitel 2).

Undersøgelsens resultater er opgjort for forskellige grupper af folkepensionister og bliver desuden sammenlignet med forskellige lønmodtagergrupper.

Undersøgelsens hovedresultater er sammenfattet nedenfor.

KAPITEL 1: FOLKEPENSIONISTERS INDKOMST OG FORBRUG

Store forskelle i folkepensionisters indkomst og forbrug

Der er stor forskel på folkepensionisters økonomi. Det er særligt udtalt, når man sammenligner folkepensionister med og uden ældrecheck. Fx har enlige folkepensionister, som bor i ejerbolig og ikke får ældrecheck, i gennemsnit en samlet månedlig indkomst efter skat som er godt 7.000 kr. (2020-niveau) højere end enlige folkepensionister, der bor i ejerbolig og får ældrecheck. Dog er det værd at bemærke, at der er en gruppe af pensionister uden ældrecheck, som er udfordret økonomisk, jf. kapitel 2, del 2.

Tilsvarende er der også stor forskel på folkepensionisters forbrug. Det generelle billede er, at folkepensionister, der bor til leje, bruger en større andel af deres indkomst på faste udgifter (bolig, energi mv.), end folkepensionister, der bor i en ejerbolig. Det skyldes blandt andet, at folkepensionister, der bor til leje, bruger en væsentligt større andel af deres indkomst på bolig før boligstøtte. Omvendt sparer folkepensionister, der ejer deres bolig, mere op. Det hænger sammen med, at blandt andet afdrag på boliglån tæller med i opsparingen.

Ligeledes bruger folkepensionister, der får ældrecheck, i gennemsnit en større andel af deres indkomst på faste udgifter, end folkepensionister, der ikke får ældrecheck. Det hænger blandt andet sammen med, at de bruger en større andel af deres indkomst på energi.

Endnu større forskel mellem folkepensionister og lønmodtagere

Forskellene er markant større, når man sammenligner folkepensionister med

lønmodtagere. Fx har et lønmodtagerpar, der bor til leje og ikke har børn, i gennemsnit en samlet månedlig indkomst efter skat som er over 30.000 kr. (2020-niveau) højere end et folkepensionistpar, der bor til leje og ikke får ældrecheck.

Desuden er der stor forskel på folkepensionisters og lønmodtageres forbrug. Enlige pensionister har i gennemsnit et årligt forbrug som er 68.000 kr. (2020-niveau) lavere end enlige lønmodtageres. Tilsvarende har pensionistpar i gennemsnit et årligt forbrug som er 163.000 kr. (2020-niveau) lavere end lønmodtagerpars forbrug.

Folkepensionister bruger i gennemsnit omkring halvdelen af deres disponible indkomst på faste udgifter, mens lønmodtagere i gennemsnit bruger omtrent en tredjedel. Det skyldes blandt andet, at folkepensionister bruger en større andel af deres indkomst på bolig (fx husleje og vedligeholdelse) og på energi (fx vand, el, gas og fjernvarme).

Omvendt bruger lønmodtagere en væsentligt større andel af deres indkomst på at spare op. Ikke overraskende består den større opsparing blandt lønmodtagere af indbetalinger til pension, men den omfatter også anden (og mere indirekte) opsparing i form af blandt andet afdrag på boliglån, til- og ombygning af bolig og frie midler.

Stordriftsfordele ved at være flere i husstanden

De opstillede budgetter viser desuden, at der i forhold til forbrug af nogle varer/forbrugskategorier er stordriftsfordele ved at være flere i husstanden. Med andre ord stiger forbruget af disse varer ikke proportionelt med antallet af voksne i husstanden.

Det hænger sammen med, at par typisk ikke bor i dobbelt så store boliger som enlige, hvorfor de i gennemsnit heller ikke har dobbelt så høje udgifter til bolig og energi som enlige. Fx bruger en enlig folkepensionist i gennemsnit 21.000 kr. (2020-niveau) om året på energi, mens et folkepensionistpar i gennemsnit bruger 26.000 kr. (2020-niveau) om året.

Sammenfatning (2/2)

Stordriftsfordelene ved at bo flere i en husstand indebærer, at enlige (både folkepensionister og lønmodtagere) relativt set rammes hårdere af prisstigninger på blandt andet energi end par.

KAPITEL 2: KONSEKVENSER AF DE SENESTE ÅRS PRISSTIGNINGER

Både pensionister og lønmodtagere har oplevet store prisstigninger

Den stigende inflation har medført store prisstigninger for både pensionister og lønmodtagere fra 2020 til 2023. I denne undersøgelse har vi beregnet, hvor store prisstigninger folk ville have fået, hvis de havde købt præcis det samme varebundt som før de store prisstigninger fandt sted. Da nogle må forventes at ændre deres forbrug, når priserne stiger, er der således tale om hypotetiske beregninger.

Når det antages, at folk køber præcis det samme som før prisstigningerne, har folkepensionister i gennemsnit oplevet en prisstigning på 16 pct. fra 2020 til 2023. Tilsvarende har lønmodtagere i gennemsnit oplevet en prisstigning på 15 pct. i samme periode.

Det er især prisstigningerne i løbet af 2022, som driver den samlede prisstigning fra 2020 til 2023. Blandt folkepensionister har det især været de stigende priser på faste udgifter, som har drevet den samlede prisstigning.

Pensionister har færre midler tilbage til anden opsparing

Prisstigningerne har medført, at både folkepensionister og lønmodtagere har færre midler tilbage til anden opsparing. Anden opsparing omfatter blandt andet afdrag på bolig og opsparing til andet end pension.

Folkepensionisterne er i gennemsnit hårdere ramt end lønmodtagerne, og for nogle grupper af folkepensionister har de store prisstigninger ført til, at de i endnu højere grad enten må nedspare eller reducere deres forbrug.

Pensionister har oplevet de største realindkomstnedgange

Vi har også undersøgt udviklingen i de forskellige gruppers realindkomster i perioden fra 2020 til 2023. Realindkomsten er et mål for, hvad din indkomst er værd i forhold til, hvad du kan få for dine penge. Den beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling.

Folkepensionister har i gennemsnit oplevet en realindkomstnedgang på 7 pct. fra 2020 til 2023. Til sammenligning har lønmodtagere i gennemsnit oplevet en realindkomstnedgang på 4 pct. i samme periode. Det skyldes for det første, at pensionister har en anden forbrugssammensætning end lønmodtagere. Fx bruger pensionister i gennemsnit en større andel af deres indkomst på energi, hvor priserne er steget markant de seneste år. For det andet er det desuden et resultat af, at pensionisters indkomst i gennemsnit er steget mindre end lønmodtageres fra 2020 til 2023.

Pensionister, som ikke modtager ældrecheck, men har en positiv tillægsprocent, har haft det største fald i realindkomsten fra 2020 til 2023. Det skyldes først og fremmest, at de – modsat pensionister, der modtager ældrecheck – ikke har fået økonomisk kompensation for de høje prisstigninger i form af ekstra skattefrie checks - den såkaldte inflationshjælp.

Kort om undersøgelsen (1/2)

Grundlaget for undersøgelsen

Undersøgelsen er baseret på Forbrugsundersøgelsen og registerdata fra Danmarks Statistik.

Forbrugsundersøgelsen udarbejdes årligt af Danmarks Statistik, og der indsamles svar fra knap 1.100 repræsentativt udvalgte husstande pr. år. For at opnå en tilfredsstillende stikprøvestørrelse har vi anvendt Forbrugsundersøgelsen for årene 2015-2020. Det giver en samlet stikprøvestørrelse på ca. 6.600 danske husstande, hvoraf ca. 1.250 af disse husstande består af enten enlige folkepensionister eller folkepensionistpar.

Personkredsen for undersøgelsen er folkepensionister (også omtalt som pensionister i undersøgelsen). Vi har inddelt gruppen af folkepensionister i en række undergrupper på baggrund af, om de er enlige eller i parforhold, bor i leje- eller ejerbolig, og om de modtager ældrecheck eller ej. Gennem undersøgelsen sammenligner vi dem desuden med forskellige lønmodtagergrupper.

For at kunne sammenligne forbrug på tværs af år, har vi fremskrevet forbrugsudgifterne på de enkelte varer (fx ris) til 2020-niveau ved hjælp af prisudviklingen på varen.

Husholdningernes disponible indkomst består blandt andet af erhvervsindkomst, formueindkomst og overførsler fra det offentlige, og vi har på baggrund af den generelle lønudvikling samt forskellige reguleringsprocenter fremskrevet den disponible indkomst. Vi har desuden taget højde for, at pensionister, som modtager ældrecheck, i 2022 og 2023 har fået inflationshjælp i form af skattefrie checks.

For en nærmere beskrivelse heraf og hvordan vi har afgrænset husholdningernes indkomst, henvises til bilag A.

Forbrugsundersøgelsen – kort fortalt

Forbrugsundersøgelsen er en årlig opgørelse af det detaljerede privatforbrug på husstandsniveau, som blandt andet anvendes som vægtgrundlag til Forbrugerprisindekset og til beregning af det private forbrug i nationalregnskabet. Undersøgelsen gennemføres også i de øvrige EU-lande under navnet *Household Budget Survey*.

Forbrugsundersøgelsen er baseret på data indsamlet via en interviewdel, en regnskabsdel og data fra administrative registre.

- I interviewdelen er det primært oplysninger om større faste udgifter, fx husleje, forsikringer, mv. som indhentes.
- I regnskabsdelen indhentes oplysninger om husstandens daglige indkøb gennem 14 dage, som blandt andet omfatter dagligvarer, benzin, restaurantbesøg, mv.
- Fra de administrative registre indhentes oplysninger som indkomst, boligforhold, husstandens sammensætning, mv.

Interviewdata valideres både under og efter besøgsinterviewet. Valideringen under interviewet består dels af logiske og dels af sandsynlige kontroller, mens valideringen efter interviewet foretages manuelt. En logisk kontrol kan fx være om husstanden har bil, men ikke rapporterer udgifter til vægtafgift, bilforsikring, mv. En sandsynlig kontrol kan fx være, at meget høje eller lave beløb undersøges, og husstanden konfronteres med dette og skal forholde sig til, om det er korrekt.

Kilde: Danmarks Statistik.

Kort om undersøgelsen (2/2)

Forbrugsundersøgelsen indeholder en lang række detaljerede varekategorier for husholdningernes forbrug. Med afsæt heri har vi opdelt husholdningernes forbrug i følgende tre overordnede budgetposter med en række tilhørende underposter:

1. Faste udgifter, som omfatter faste udgifter til bolig (ekskl. afdrag på boliglån og boligstøtte) samt udgifter til energi, transport, sundhed og øvrige faste udgifter.
2. Variable udgifter, som omfatter variable udgifter til husholdning, diverse udstyr, tøj og sko samt fritid og oplevelser.
3. Opsparing, som omfatter både pensionsbidrag og anden opsparing, herunder afdrag på boliglån.

For en nærmere beskrivelse af, hvordan vi har defineret de enkelte budgetposter, henvises til bilag B.

Der knytter sig en række forbehold og usikkerheder til Forbrugsundersøgelsen, som er værd at bemærke.

For det første vælger en stor andel af de repræsentativt udtrukne husstande ikke at deltage. I 2020-undersøgelsen blev 7.499 private husstande kontaktet via e-boks, men kun 1.130 husstande deltog i undersøgelsen. Dette er ikke et problem, hvis frafaldet er tilfældigt, men hvis ikke det er, kan det svække generaliserbarheden af resultaterne. Svarene i Forbrugsundersøgelsen vægtes dog efterfølgende, så de er repræsentative for befolkningen i Danmark på en række parametre.

For det andet opdeler vi folkepensionisterne i Forbrugsundersøgelsen i en række undergrupper, som er baseret på, om de er enlige eller i parforhold, bor i leje- eller ejerbolig, og om de modtager ældrecheck eller ej. Dette betyder, at der i nogle af grupperne er relativt få observationer. Det kan potentielt også svække generaliserbarheden af undersøgelsens resultater.

For det tredje er det tvivlsomt, om alle respondenter i Forbrugsundersøgelsen har styr på, hvor mange penge de bruger på forskellige varer mv. Selvom der er en omfattende valideringsproces, som forsøger at tage hånd om blandt andet dette, kan det potentielt fortsat udgøre en kilde til usikkerhed.

Når dette er sagt, er det værd at bemærke, at Forbrugsundersøgelsen bruges til at udarbejde en række forskellige officielle statistikker i både Danmark og andre lande, og vores vurdering er derfor, at den helt overordnet set kan bidrage til at forstå pensionisters økonomi.

Undersøgelsens opbygning

Undersøgelsen består af to kapitler.

I det første kapitel ser vi nærmere på folkepensionisters indkomst og forbrug. Konkret opstiller vi husholdningsbudgetter, hvor vi fordeler forbruget på tre overordnede budgetposter (faste udgifter, variable udgifter og opsparing) og en række underposter. For at kunne belyse evt. forskelle og ligheder inden for gruppen af folkepensionister og mellem folkepensionister og lønmodtagere, opstiller vi budgetter for forskellige grupper af folkepensionister og lønmodtagere.

I det andet kapitel undersøger vi, hvordan de seneste års store prisstigninger har ramt de forskellige folkepensionist- og lønmodtagergrupper. I den første del af kapitlet ser vi på, hvem der har oplevet de højeste prisstigninger og på hvilke udgiftsposter/varegrupper, det især materialiserer sig, samt hvordan prisstigningerne har påvirket gruppernes realindkomst. I den anden del af kapitlet zoomer vi ind på gruppen af pensionister, som ikke modtager ældrecheck og dermed heller ikke har modtaget inflationshjælp i forbindelse med de stigende priser.

Folkepensionisters indkomst og forbrug

Sammenfatning

I dette kapitel ser vi nærmere på folkepensionisters indkomst og forbrug. Konkret opstiller vi husholdningsbudgetter, hvor forbruget fordeles på tre overordnede budgetposter (faste udgifter, variable udgifter og opsparing) og en række underposter.

For at kunne belyse evt. forskelle og ligheder inden for gruppen af folkepensionister og mellem folkepensionister og lønmodtagere, opstiller vi budgetter for forskellige grupper af folkepensionister og lønmodtagere.

Kapitlets hovedresultater er:

Store forskelle i folkepensionisters indkomst og forbrug

Der er stor forskel på folkepensionisters økonomi. Det er særligt udtalt, når man sammenligner folkepensionister med og uden ældrecheck. Fx har enlige folkepensionister, som bor i ejerbolig og ikke får ældrecheck, i gennemsnit en samlet månedlig indkomst efter skat som er godt 7.000 kr. (2020-niveau) højere end enlige folkepensionister, der bor i ejerbolig og får ældrecheck. Dog er det værd at bemærke, at der er en gruppe af pensionister uden ældrecheck, som er udfordret økonomisk, jf. kapitel 2, del 2.

Tilsvarende er der også stor forskel på folkepensionisters forbrug. Det generelle billede er, at folkepensionister, der bor til leje, bruger en større andel af deres indkomst på faste udgifter (bolig, energi mv.), end folkepensionister, der bor i en ejerbolig. Det skyldes blandt andet, at folkepensionister, der bor til leje, bruger en væsentligt større andel af deres indkomst på bolig før boligstøtte. Omvendt sparer folkepensionister, der ejer deres bolig, mere op. Det hænger sammen med, at blandt andet afdrag på boliglån tæller med i opsparingen.

Ligeledes bruger folkepensionister, der får ældrecheck, i gennemsnit en større andel af deres indkomst på faste udgifter, end folkepensionister, der ikke får ældrecheck. Det hænger blandt andet sammen med, at de bruger en større andel af deres indkomst på energi.

Endnu større forskel mellem folkepensionister og lønmodtagere

Forskellene er markant større, når man sammenligner folkepensionister med lønmodtagere. Fx har et lønmodtagerpar, der bor til leje og ikke har børn, i gennemsnit en samlet månedlig indkomst efter skat som er over 30.000 kr. (2020-niveau) højere end et folkepensionistpar, der bor til leje og ikke får ældrecheck.

Desuden er der stor forskel på folkepensionisters og lønmodtageres forbrug. Enlige pensionister har i gennemsnit et årligt forbrug som er 68.000 kr. (2020-niveau) lavere end enlige lønmodtageres. Tilsvarende har pensionistpar i gennemsnit et årligt forbrug som er 163.000 kr. (2020-niveau) lavere end lønmodtagerpars forbrug.

Folkepensionister bruger i gennemsnit omkring halvdelen af deres disponible indkomst på faste udgifter, mens lønmodtagere i gennemsnit bruger omtrent en tredjedel. Det skyldes blandt andet, at folkepensionister bruger en større andel af deres indkomst på bolig (fx husleje og vedligeholdelse) og på energi (fx vand, el, gas og fjernvarme).

Omvendt bruger lønmodtagere en væsentligt større andel af deres indkomst på at spare op. Ikke overraskende består den større opsparing blandt lønmodtagere af indbetalinger til pension, men den omfatter også anden (og mere indirekte) opsparing i form af blandt andet afdrag på boliglån, til- og ombygning af bolig og frie midler.

Stordriftsfordele ved at være flere i husstanden

De opstillede budgetter viser desuden, at der i forhold til forbrug af nogle varer/forbrugskategorier er stordriftsfordele ved at være flere i husstanden. Med andre ord stiger forbruget af disse varer ikke proportionelt med antallet af voksne i husstanden.

Det hænger sammen med, at par typisk ikke bor i dobbelt så store boliger som enlige, hvorfor de i gennemsnit heller ikke har dobbelt så høje udgifter til bolig og energi som enlige. Fx bruger en enlig folkepensionist i gennemsnit 21.000 kr. (2020-niveau) om året på energi, mens et folkepensionistpar i gennemsnit bruger 26.000 kr. (2020-niveau) om året.

Budgetter for enlige pensionister

Budgetter for enlige pensionister, 2020-priser

		Enlig pensionist, ejer, u/ældrecheck	Enlig pensionist, ejer, m/ældrecheck	Enlig pensionist, lejer, u/ældrecheck	Enlig pensionist, lejer, m/ældrecheck
Antal husstande		231	49	213	156
Gennemsnitsalder		74	76	76	75
Disponibel indkomst, 1.000 kr.		245	159	212	181
Samlet forbrug, 1.000 kr.		191	145	196	169
		Pct. af disponibel indkomst			
Faste udgifter	Bolig	13	16	31	33
	Energi	9	15	10	9
	Transport	6	7	4	3
	Sundhed	3	2	4	4
	Øvrige faste udgifter	15	19	12	11
Variable udgifter	Husholdning	14	17	14	16
	Diverse udstyr	7	10	7	7
	Tøj og sko	3	1	3	2
	Fritid og oplevelser	9	5	8	7
Opsparing	Pensionsbidrag	1	0	0	3
	Anden opsparing	21	8	7	3

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
 Note: Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

Tabellen viser, at:

- Der er stor forskel på ejere og lejeres udgifter til bolig og hvor meget de sparer op. Det skyldes blandt andet, at afdrag på boliglån ikke indgår som forbrugsudgifter i Forbrugsundersøgelsen, fordi det betragtes som opsparing snarere end forbrug.
- Derfor går en større andel af boligejernes indkomst også typisk til anden opsparing, som blandt andet omfatter afdrag på boliglån.

Budgetter for pensionistpar

Budgetter for pensionistpar, 2020-priser

		Pensionistpar, ejer, u/ældrecheck	Pensionistpar, ejer, m/ældrecheck	Pensionistpar, lejer, u/ældrecheck	Pensionistpar, lejer, m/ældrecheck
Antal husstande		440	46	82	31
Gennemsnitlig alder		75	75	77	76
Disponibel indkomst, 1.000 kr.		380	259	332	264
Samlet forbrug, 1.000 kr.		305	233	292	233
		Pct. af disponibel indkomst			
Faste udgifter	Bolig	12	14	23	23
	Energi	7	10	7	8
	Transport	6	6	5	5
	Sundhed	4	5	5	5
	Øvrige faste udgifter	12	15	11	12
Variable udgifter	Husholdning	15	19	16	18
	Diverse udstyr	13	12	9	9
	Tøj og sko	2	3	2	3
	Fritid og oplevelser	10	6	10	6
Opsparing	Pensionsbidrag	1	0	1	2
	Anden opsparing	18	10	11	10

Tabellen viser, at:

- Pensionistpar, som modtager ældrecheck, bruger en mindre andel af deres disponible indkomst på fritid og oplevelser, sammenlignet med pensionistpar, som ikke modtager ældrecheck.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.

Note: Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

Budgetter for enlige lønmodtagere

Budgetter for enlige lønmodtagere, 2020-priser

		Enlig lønmodtager, ejer, u/børn	Enlig lønmodtager, ejer, m/børn	Enlig lønmodtager, lejer, u/børn	Enlig lønmodtager, lejer, m/børn
Antal husstande		311	84	429	128
Gennemsnitlig alder		51	44	42	41
Disponibel indkomst, 1.000 kr.		382	466	316	400
Samlet forbrug, 1.000 kr.		250	308	231	290
		Pct. af disponibel indkomst			
Faste udgifter	Bolig	10	10	18	19
	Energi	5	6	5	5
	Transport	6	5	5	4
	Sundhed	1	1	2	1
	Øvrige faste udgifter	11	14	11	12
Variable udgifter	Husholdning	9	10	10	12
	Diverse udstyr	12	9	11	9
	Tøj og sko	2	2	3	3
	Fritid og oplevelser	8	7	8	7
Opsparing	Pensionsbidrag	15	14	14	14
	Anden opsparing	19	20	13	14

Tabellen viser, at:

- Enlige lønmodtagere generelt bruger en større andel af deres disponible indkomst på opsparing både i form af pensionsbidrag og anden opsparing sammenlignet med pensionister.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
 Note: Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

Budgetter for lønmodtagerpar

Budgetter for lønmodtagerpar, 2020-priser

		Lønmodtager- par, ejer, u/børn	Lønmodtager- par, ejer, m/børn	Lønmodtager- par, lejer, u/børn	Lønmodtager- par, lejer, m/børn
Antal husstande		415	616	71	96
Gennemsnitlig alder		56	43	51	40
Disponibel indkomst, 1.000 kr.		752	798	697	680
Samlet forbrug, 1.000 kr.		420	487	429	440
		Pct. af disponibel indkomst			
Faste udgifter	Bolig	7	9	12	12
	Energi	4	4	3	4
	Transport	5	5	5	5
	Sundhed	1	1	2	1
	Øvrige faste udgifter	8	12	8	13
Variable udgifter	Husholdning	9	10	10	12
	Diverse udstyr	11	11	11	8
	Tøj og sko	2	3	2	3
	Fritid og oplevelser	7	6	8	7
Opsparing	Pensionsbidrag	17	16	18	15
	Anden opsparing	27	23	20	21

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
 Note: Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

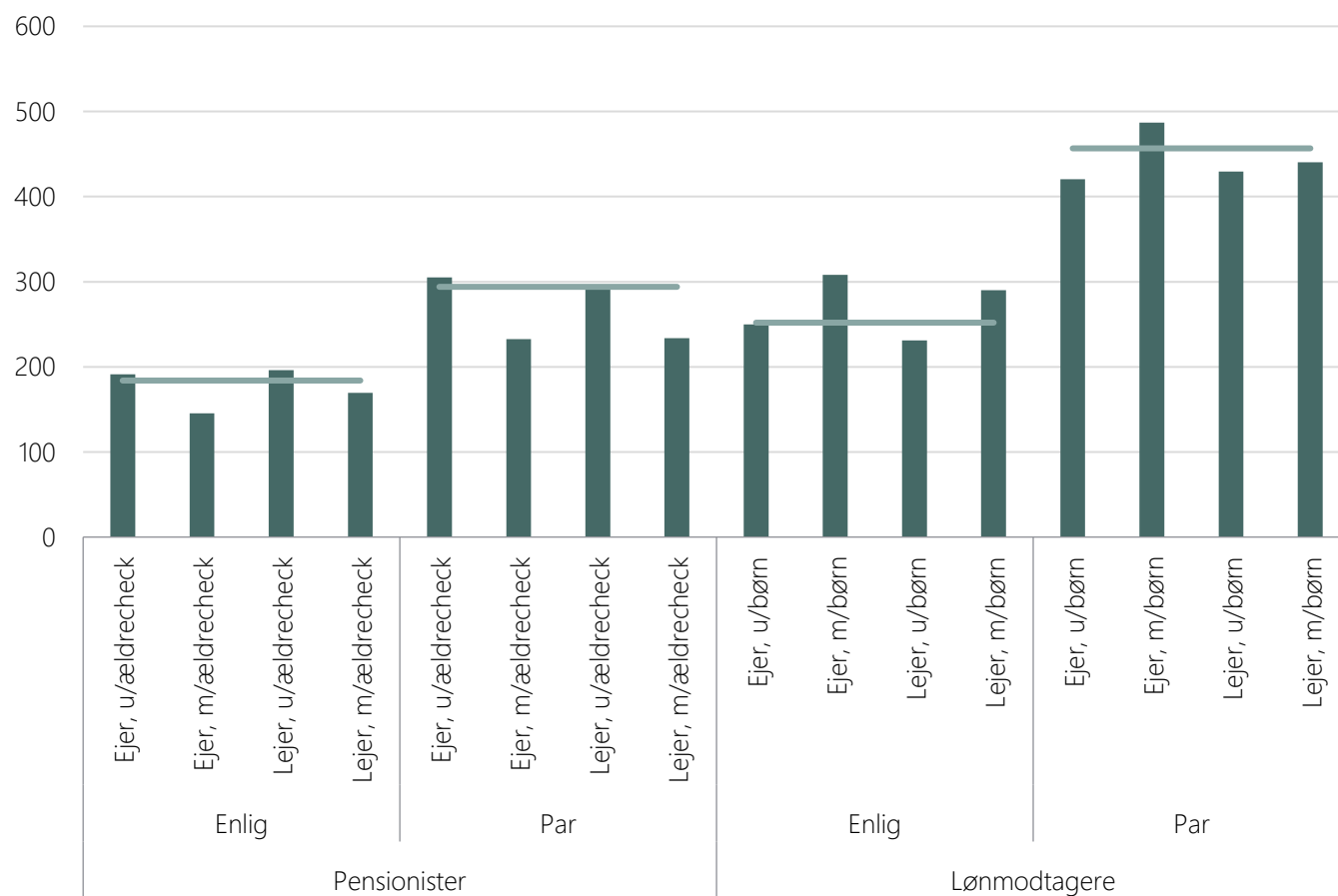
Tabellen viser, at:

- Lønmodtagerpar også bruger en større andel af deres disponible indkomst på opsparingskategorierne sammenlignet med pensionistgrupperne.

Igen er det værd at fremhæve, at anden opsparing omfatter afdrag på boliglån.

Pensionister har gennemsnitligt et lavere forbrug end lønmodtagere

Samlet forbrug blandt pensionister og lønmodtagere, 1.000 kr., 2020-priser

Figuren viser, at:

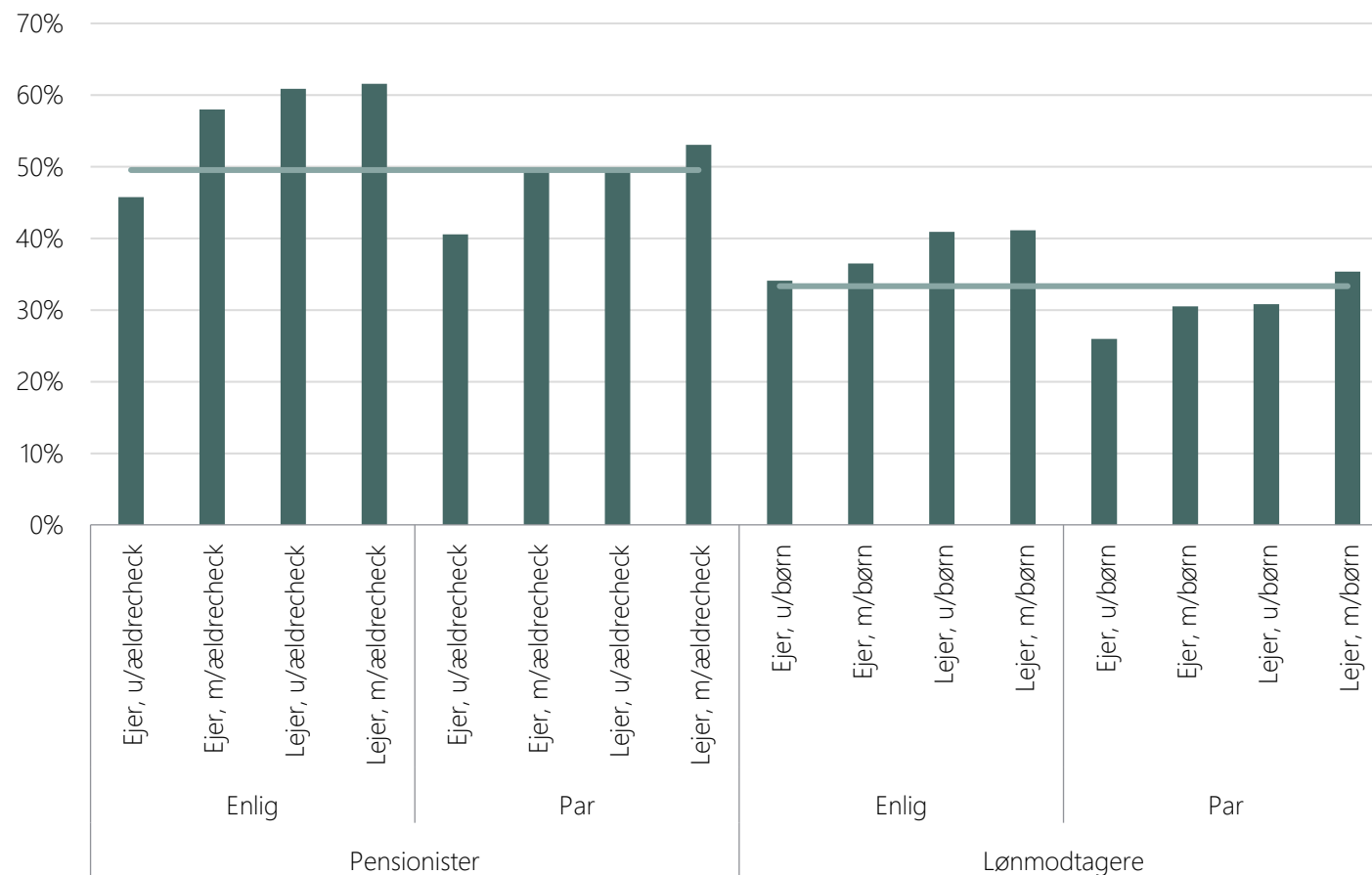
- Enlige pensionister gennemsnitligt havde et lavere forbrug end enlige lønmodtagere i 2020, da enlige pensionister havde et forbrug på ca. 184.000 kr. i 2020 imens enlige lønmodtagere havde et samlet forbrug på ca. 252.000 kr.
- Pensionistpar havde gennemsnitligt et forbrug på ca. 294.000 kr. imens lønmodtagerpar havde et gennemsnitligt forbrug på ca. 457.000 kroner i 2020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.

Note: Den lysere grønne linje angiver det gennemsnitlige forbrug på faste udgifter blandt pensionister og lønmodtagere. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse.

Pensionister bruger en større andel af deres indkomst på faste udgifter

Andel af den disponible indkomst som bruges på faste udgifter

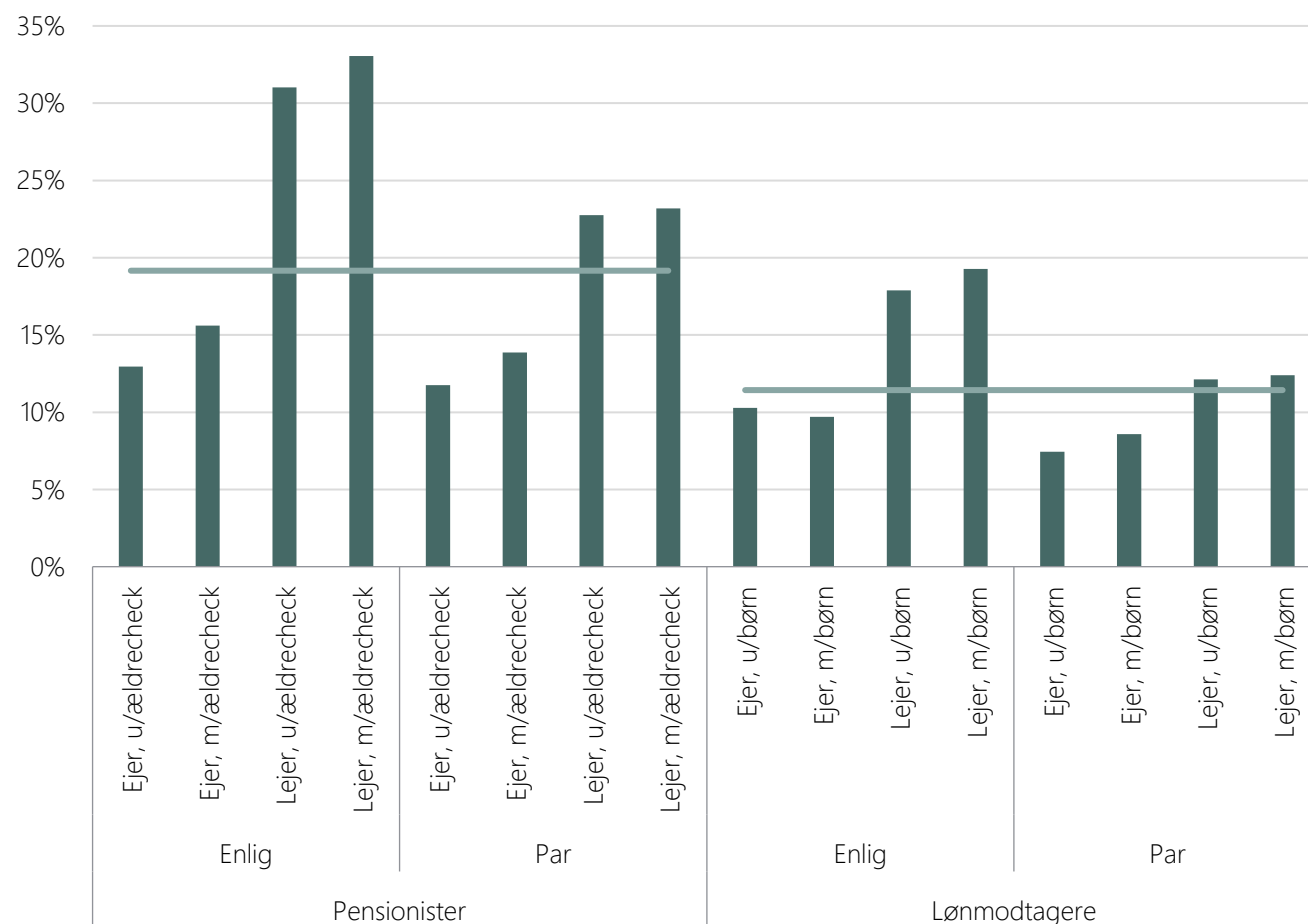
Figuren viser, at:

- Enlige pensionister gennemsnitligt bruger en større andel af deres disponible indkomst på faste udgifter sammenlignet med pensionistpar
- Pensionister bruger i gennemsnit halvdelen af deres indkomst på faste udgifter, imens lønmodtagere i gennemsnit bruger en tredjedel af deres indkomst.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
Note: Den lysere grønne linje angiver det gennemsnitlige forbrug på faste udgifter blandt pensionister og lønmodtagere. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse.

Det skyldes bl.a., at de bruger en større andel af deres disponible indkomst på bolig ...

Andel af den disponible indkomst som bruges på bolig

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
Note: Den lysere grønne linje angiver det gennemsnitlige forbrug på faste udgifter blandt pensionister og lønmodtagere. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse.

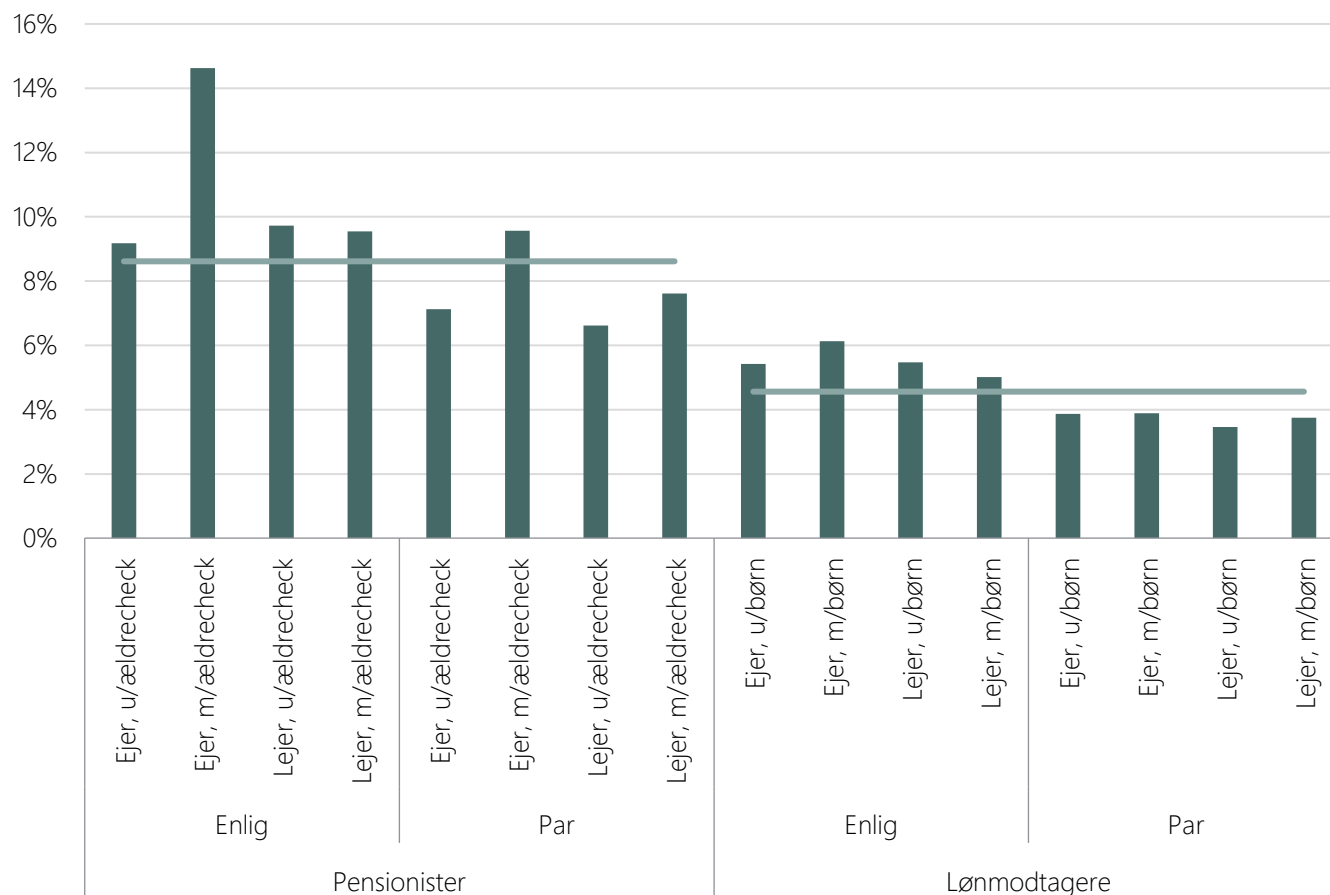

Figuren viser, at:

- En af årsagerne til at pensionister bruger en større andel af deres disponible indkomst på faste udgifter er, at de bruger en større andel på boligkategorien (som fx omfatter husleje for lejere imens den omfatter udgifter i forbindelse med lån for husejere. Bemærk dog, at den ikke omfatter afdrag på boliglån).
- Pensionister bruger gennemsnitligt 19 pct. af deres disponible indkomst på boligkategorien imens lønmodtagere gennemsnitligt bruger 11 pct. på boligkategorien.

... og energi ...

Andel af den disponible indkomst som bruges på energi

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.
Note: Den lysere grønne linje angiver det gennemsnitlige forbrug på faste udgifter blandt pensionister og lønmodtagere. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse.

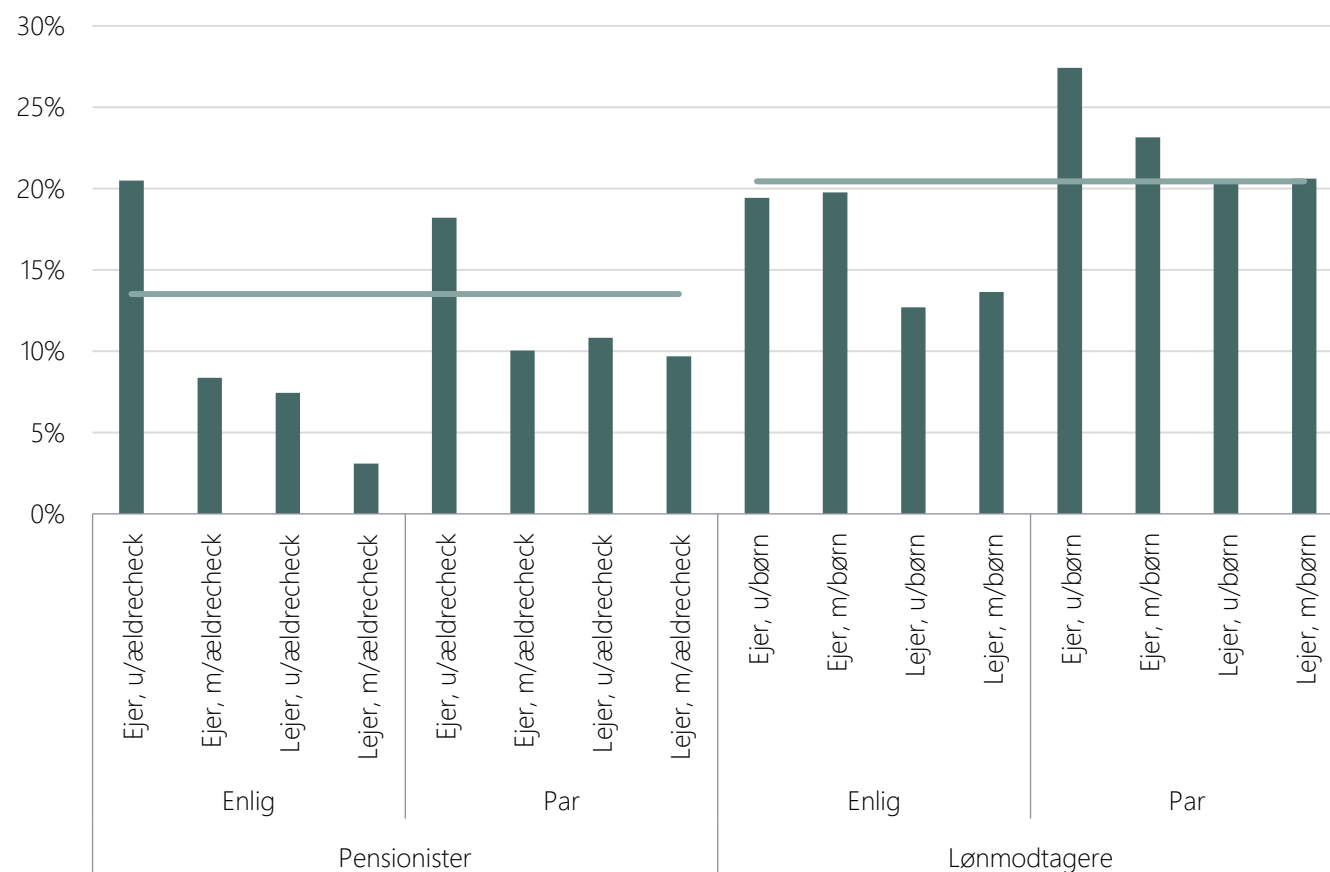

Figuren viser, at:

- En anden årsag til at pensionister bruger en større andel af deres disponible indkomst på faste udgifter er, at pensionister gennemsnitligt bruger en større andel af deres disponible indkomst på varekategorien energi. Denne kategori omfatter bl.a. udgifter til vand og varme.
- Der indenfor pensionistgrupperne også er interessante forskelle. Enlige pensionister, som bor i ejerbolig og modtager ældrecheck bruger fx 15 pct. af deres disponible indkomst på energi imens pensionistpar, som bor til leje og ikke modtager ældrecheck bruger 7 pct.

... mens lønmodtagere bl.a. bruger en større andel af deres disponible indkomst på anden opsparing

Andel af den disponible indkomst som bruges på anden opsparing

Figuren viser, at:

- Lønmodtagere bruger en større andel af deres disponible indkomst på anden opsparing. Bemærk, at denne kategori også omfatter afdrag på boliglån.
- Både enlige pensionister og pensionistpar, som bor i ejerbolig og ikke modtager ældrecheck, bruger mere på anden opsparing sammenlignet med de øvrige pensionister.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.

Note: Den lysere grønne linje angiver det gennemsnitlige forbrug på faste udgifter blandt pensionister og lønmodtagere. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse.

Stordriftsfordele ved at være flere i husstanden

Disponibel indkomst og forbrug pr. voksen i husstanden, 1.000 kr., 2020-priser

		Enlige pensionister	Pensionistpar	Enlige lønmodtagere	Lønmodtagerpar
Antal husstande		649	599	952	1.198
Disponibel indkomst, 1.000 kr.		212	179	362	383
Samlet forbrug, 1.000 kr.		184	147	252	228
		1.000 kr.			
Faste udgifter	Bolig	49	24	53	33
	Energi	21	13	20	15
	Transport	10	10	19	19
	Sundhed	8	8	5	5
	Øvrige faste udgifter	29	21	41	40
Variable udgifter	Husholdning	31	28	37	39
	Diverse udstyr	16	22	40	42
	Tøj og sko	5	4	9	10
	Fritid og oplevelser	16	17	28	25
Opsparing	Pensionsbidrag	3	2	52	62
	Anden opsparing	26	30	58	93

Tabellen viser, at:

- Enlige pensionister i gennemsnit bruger ca. 49.000 kr. og 21.000 kr. på henholdsvis bolig og energi, mens et pensionistpar bruger ca. 24.000 kr. og 13.000 kr. pr. person i husstanden på henholdsvis bolig og energi.
- Der er for nogle forbrugskategorier stordriftsfordele ved at være flere personer i husstanden, og derfor er enlige mere sårbare overfor store prisstigninger på disse varer, da den ekstra omkostning vil være større pr. person i husstanden.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

Konsekvenser af de seneste års prisstigninger

Sammenfatning

I dette kapitel undersøger vi, hvordan de seneste års høje prisstigninger har ramt de forskellige pensionist- og lønmodtagergrupper. Vi beregner konsekvenserne af prisstigningerne ved at antage, at pensionister og lønmodtagere fastholder det samme forbrug og den samme forbrugssammensætning, som før prisstigningerne fandt sted.

I den første del af kapitlet ser vi blandt andet på, hvilke grupper der har oplevet de højeste prisstigninger, og hvilke år som driver prisstigningerne, samt hvordan prisstigningerne har påvirket gruppernes realindkomst.

I den anden del af kapitlet zoomer vi ind på gruppen af pensionister, som ikke modtager ældrecheck, og dermed heller ikke har modtaget inflationshjælp i forbindelse med de stigende priser. Konkret opdeler vi denne gruppe af pensionister på, om de har en personlig tillægsprocent som er 0 eller større end 0. Dernæst belyser vi blandt andet, hvordan den disponible indkomst og det samlede forbrug blandt disse to grupper adskiller sig fra hinanden, og hvordan de økonomisk er blevet påvirket af de stigende priser sammenlignet med pensionisterne, som modtager ældrecheck.

Kapitlets hovedresultater er:

Både pensionister og lønmodtagere har oplevet store prisstigninger

Den stigende inflation har medført store prisstigninger for både pensionister og lønmodtagere fra 2020 til 2023. I denne undersøgelse har vi beregnet, hvor store prisstigninger folk ville have fået, hvis de havde købt præcis det samme varebundt som før de store prisstigninger fandt sted. Da nogle må forventes at ændre deres forbrug, når priserne stiger, er der således tale om hypotetiske beregninger.

Når det antages, at folk køber præcis det samme som før prisstigningerne, har folkepensionister i gennemsnit oplevet en prisstigning på 16 pct. fra 2020 til 2023. Tilsvarende har lønmodtagere i gennemsnit oplevet en prisstigning på 15 pct. i samme periode.

Det er især prisstigningerne i løbet af 2022, som driver den samlede prisstigning fra 2020 til 2023. Blandt folkepensionister har det især været de stigende priser på faste udgifter, som har drevet den samlede prisstigning.

Pensionister har færre midler tilbage til anden opsparing

Prisstigningerne har medført, at både folkepensionister og lønmodtagere har færre midler tilbage til anden opsparing. Anden opsparing omfatter blandt andet afdrag på bolig og opsparing til andet end pension.

Folkepensionisterne er i gennemsnit hårdere ramt end lønmodtagerne, og for nogle grupper af folkepensionister har de store prisstigninger ført til, at de i endnu højere grad enten må nedspare eller reducere deres forbrug.

Pensionister har oplevet de største realindkomstnedgange

Vi har også undersøgt udviklingen i de forskellige gruppers realindkomster i perioden fra 2020 til 2023. Realindkomsten er et mål for, hvad din indkomst er værd i forhold til, hvad du kan få for dine penge. Den beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling.

Folkepensionister har i gennemsnit oplevet en realindkomstnedgang på 7 pct. fra 2020 til 2023. Til sammenligning har lønmodtagere i gennemsnit oplevet en realindkomstnedgang på 4 pct. i samme periode. Det skyldes for det første, at pensionister har en anden forbrugssammensætning end lønmodtagere. Fx bruger pensionister i gennemsnit en større andel af deres indkomst på energi, hvor priserne er steget markant de seneste år. For det andet er det desuden et resultat af, at pensionisters indkomst i gennemsnit er steget mindre end lønmodtageres fra 2020 til 2023.

Pensionister, som ikke modtager ældrecheck, men har en positiv tillægsprocent, har haft det største fald i realindkomsten fra 2020 til 2023. Det skyldes først og fremmest, at de – modsat pensionister, der modtager ældrecheck – ikke har fået økonomisk kompensation for de høje prisstigninger i form af ekstra skattefrie checks - den såkaldte inflationshjælp.

Både enlige pensionister og pensionistpar har oplevet prisstigninger, som er større end stigninger i deres indkomst

Disponibel indkomst og forbrug i 2020 og 2023 (ved køb af samme forbrugskurv som i 2020), 1.000 kr. (løbende priser)

		Enlige pensionister			Pensionistpar		
		2020	2023	Forskel	2020	2023	Forskel
Disponibel indkomst		212	231	19	358	390	32
Samlet forbrug		184	211	27	294	345	51
Faste udgifter	Bolig	49	52	2	49	52	3
	Energi	21	30	10	26	42	16
	Transport	10	12	2	20	25	4
	Sundhed	8	8	0	15	16	0
	Øvrige faste udgifter	29	31	2	43	45	3
Variable udgifter	Husholdning	31	38	7	56	68	12
	Diverse udstyr	16	17	2	44	50	6
	Tøj og sko	5	6	0	9	9	0
	Fritid og oplevelser	16	19	2	33	38	5

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Den disponible indkomst består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst for 2023. Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Læs mere herom i Bilag A. Bemærk desuden at indkomsten og forbruget i henholdsvis 2020 og 2023 er angivet i nominelle værdier. Alle beløb er afrundet til nærmeste 1.000 kr. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

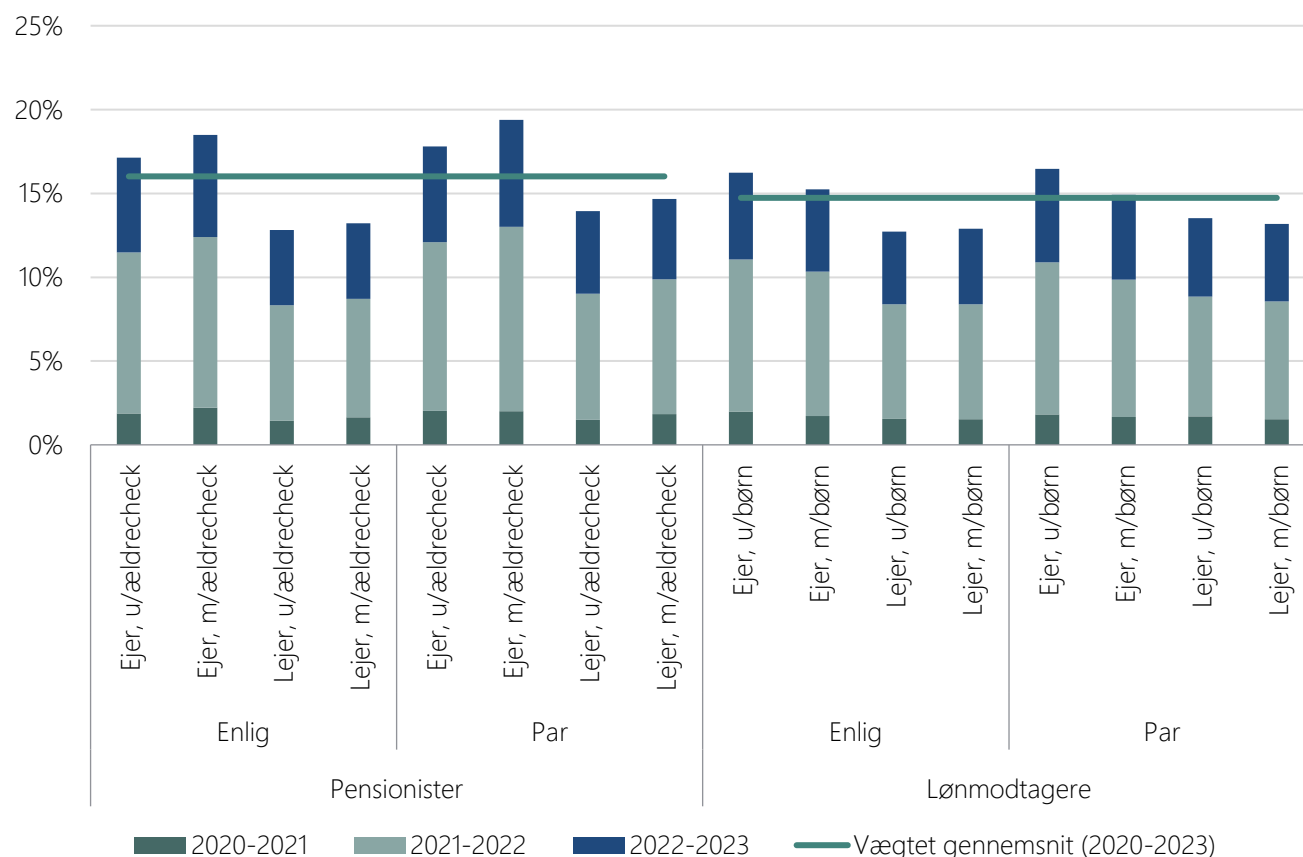
Tabellen viser, at:

- Enlige pensionisters indkomst er steget med ca. 19.000 kr., mens deres udgifter til forbrug ved køb af samme forbrugskurv som i 2020 er steget med ca. 27.000 kr.
- Pensionistpars indkomst er steget med ca. 32.000 kr., mens deres udgifter til forbrug ved køb af samme forbrugskurv som i 2020 er steget med cirka 51.000 kr.

Det betyder altså, at henholdsvis enlige pensionister og pensionistpars forbrug er steget med ca. 8.000 og ca. 19.000 kr. mere end deres indkomst i perioden 2020 til 2023, såfremt de køber samme forbrugskurv som i 2020.

Pensionister har i gennemsnit oplevet større prisstigninger end lønmodtagerne målt i procent

Prisstigning i perioden 2020-2023 ved køb af samme forbrugskurv som i 2020, pct. af samlet forbrug i 2020

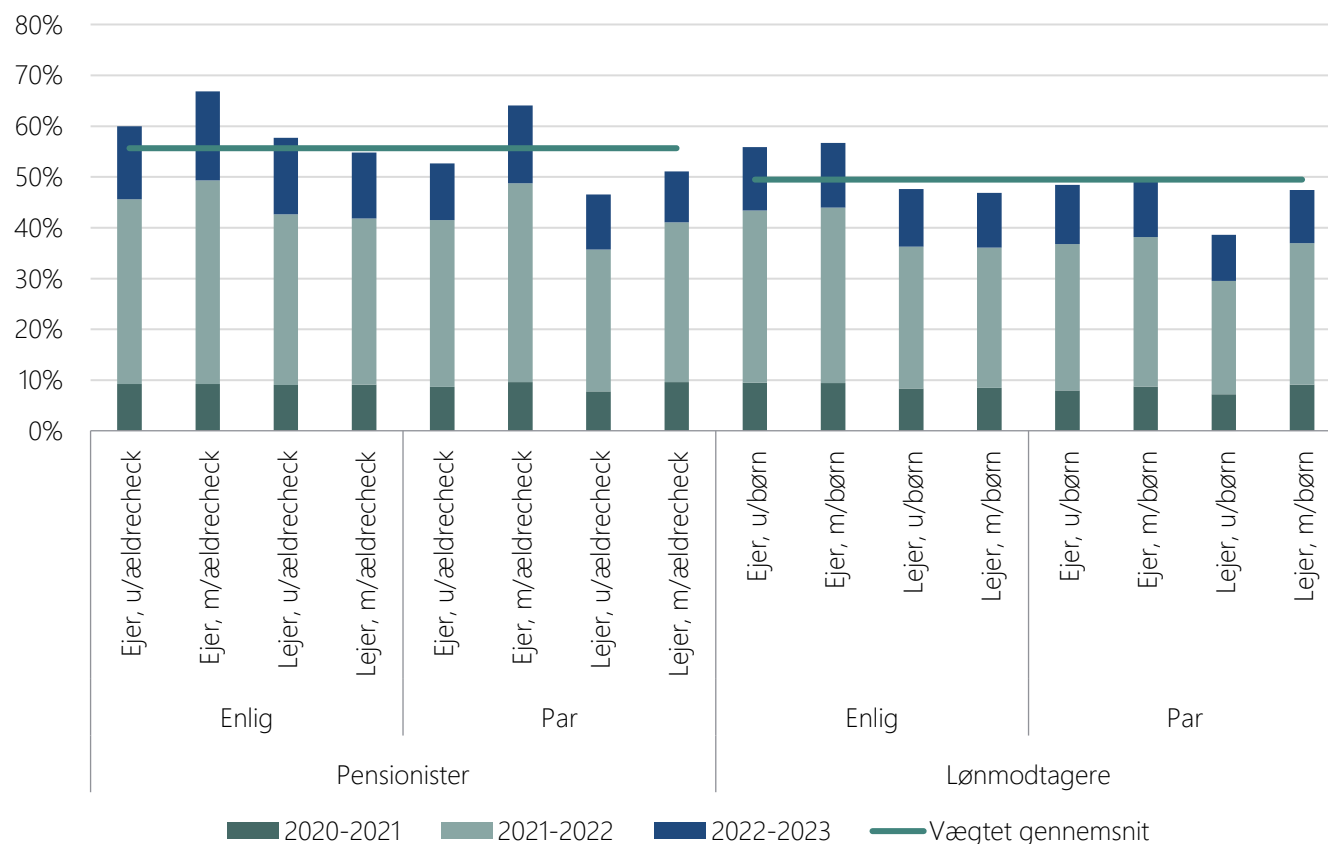
Figuren viser, at:

- Priserne på forbrug i gennemsnit er steget med 16 pct. blandt pensionister, hvis de fastholder samme forbrugskurv som i 2020. Tilsvarende er priserne i gennemsnit steget med 15 pct. for lønmodtagere.
- Det primært er pristigningerne i 2022, som har bidraget til de samlede prisstigninger fra 2020 til 2023. De (forventede) prisstigninger i 2023 er dog heller ikke uvæsentlige.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023).

For pensionister skyldes dette især prisstigninger på faste udgifter

Andelen af prisstigningen på forbruget i perioden fra 2020 til 2023, som skyldes prisstigninger på faste udgifter, pct. af forbrugsstigningen mellem 2020 og 2023

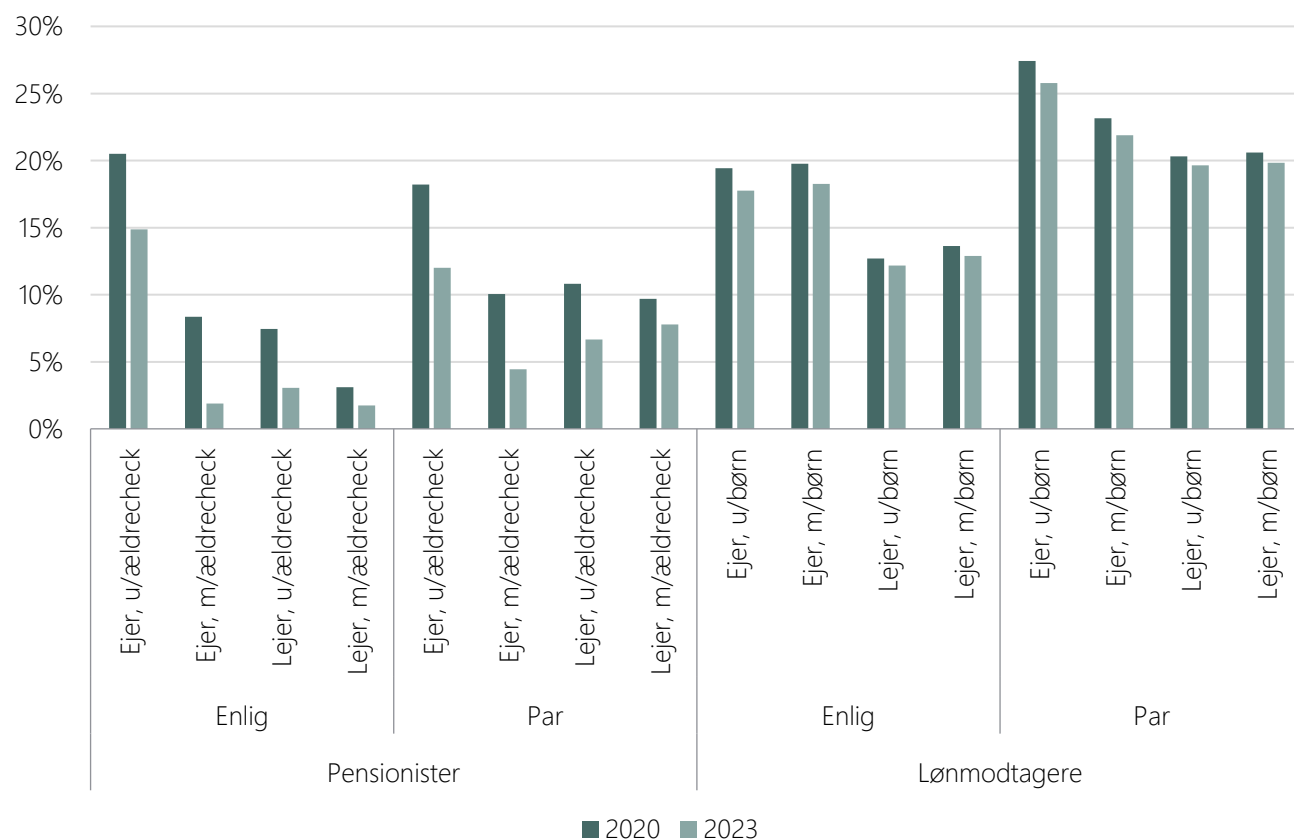
Figuren viser, at:

- Blandt pensionisterne udgør prisstigninger på faste udgifter ca. 56 pct. af de samlede prisstigninger i perioden 2020-2023, mens de udgør 50 pct. for lønmodtagerne.
- For enlige pensionister og pensionistpar, som bor i en ejerbolig og modtager ældrecheck, udgør prisstigninger på faste udgifter ca. 65 pct. af deres samlede prisstigninger i perioden 2020 til 2023.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023).

Pensionister har færre midler tilbage til anden opsparing i 2023 sammenlignet med lønmodtagere

Andel af den disponible indkomst som bruges på anden opsparing i 2020 og 2023, pct. af disponibel indkomst

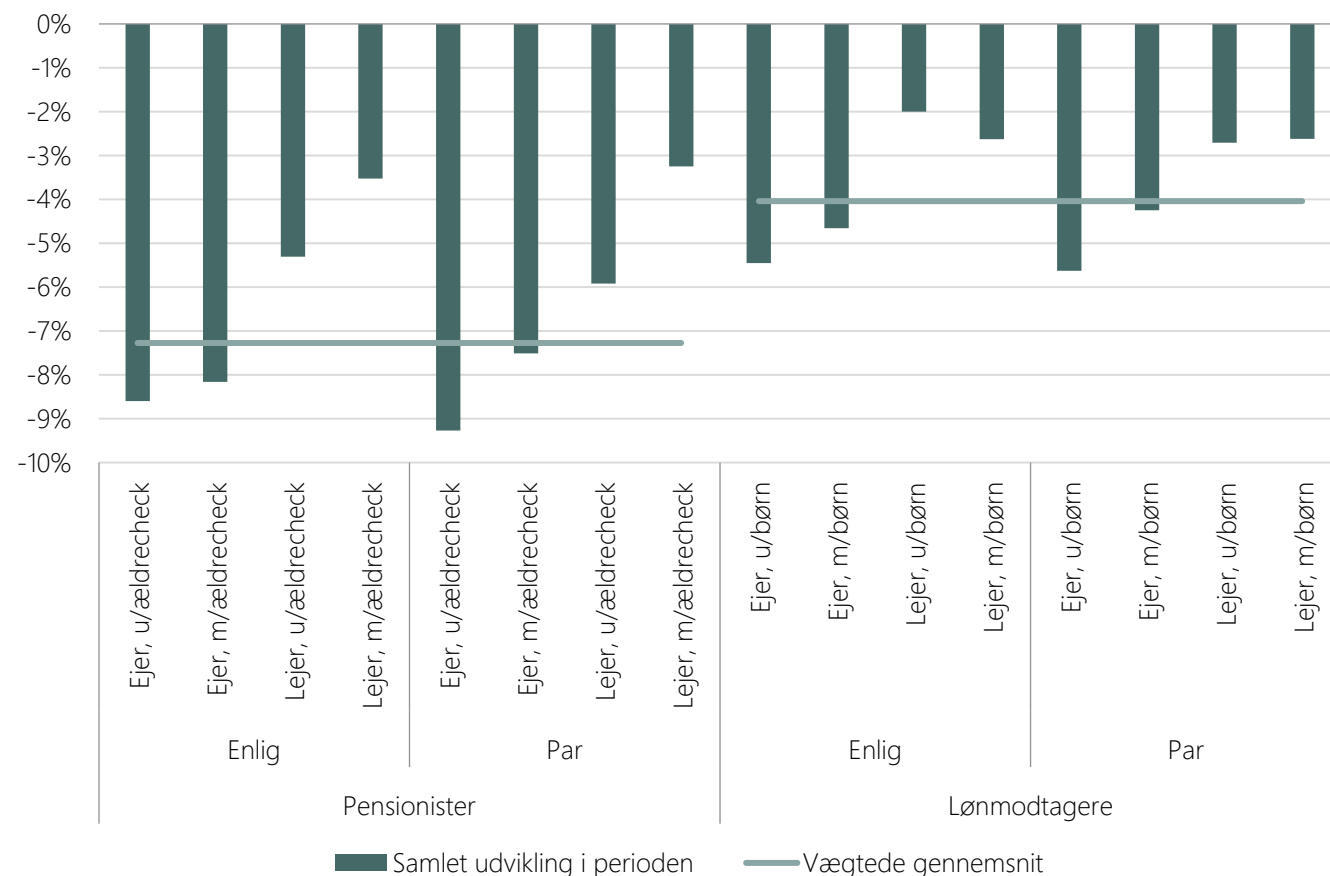
Figuren viser, at:

- Pensionister har i gennemsnit færre penge tilbage til anden opsparing i 2023 sammenlignet med lønmodtagerne. Fx brugte en enlig pensionist, som bor i ejerbolig og modtager ældrecheck, 8 pct. af sin disponible indkomst på anden opsparing i 2020. I 2023 faldt andelen til godt 2 pct.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Den disponible indkomst består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023 (Økonomiministeriet, 2023).). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst for 2023. Læs mere herom i bilag A.

Pensionister har oplevet en større realindkomstnedgang end lønmodtagere fra 2020 til 2023

Udvikling i realindkomst fra 2020 til 2023

Realindkomsten er et mål for, hvad din indkomst er værd i forhold til, hvad du kan få for dine penge. Den beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling.

Figuren viser, at:

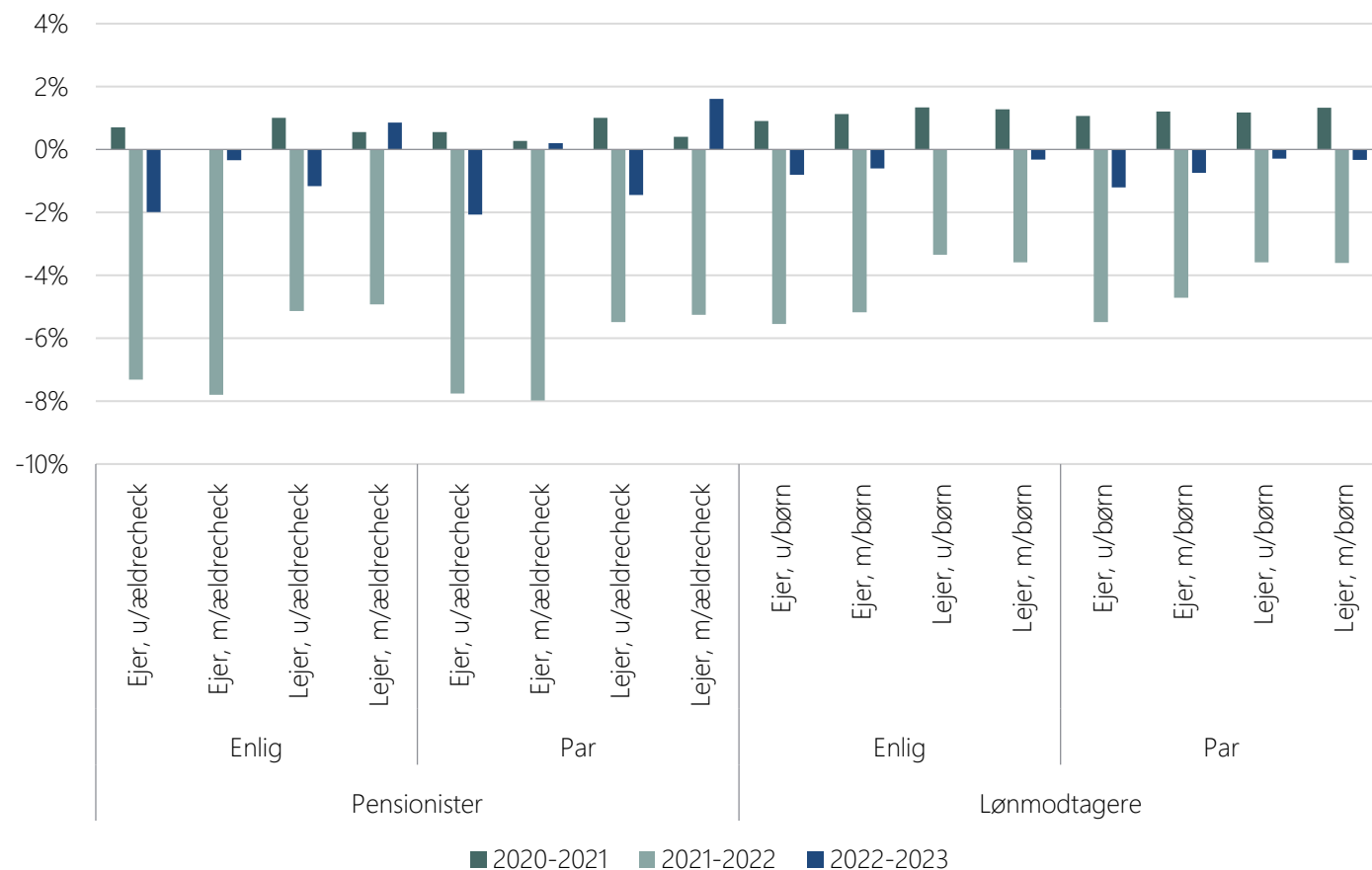
- Pensionister har oplevet en realindkomstnedgang på 7 pct., mens lønmodtagere har oplevet en realindkomstnedgang på 4 pct. fra 2020 til 2023. Dette skyldes dels forskelle i forbrugssammensætninger, og dels at pensionisters indkomster i gennemsnit er steget mindre end lønmodtagernes i perioden.

Bemærk at inflationshjælpen, som pensionister, der modtager ældrecheck, har modtaget i 2022 og 2023, er inkluderet i deres disponible indkomst i disse år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: Realindkomsten beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling. Indkomsten består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023. Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst i 2022 og 2023.

Det skyldes især store realindkomstnedgange i 2022

Udvikling i realindkomsten mellem 2020 og 2023, pct.

Figuren viser, at:

- Realindkomstnedgangen blandt både pensionister og lønmodtagere er primært drevet af store realindkomstnedgange fra 2021 til 2022.
- Flere pensionist- og lønmodtagergrupper forventes dog også at få en nedgang i realindkomsten i 2023.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Note: Realindkomsten beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling. Indkomsten består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023. Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst i 2022 og 2023. Læs mere herom i bilag A.

Stor forskel på de pensionister, som ikke får ældrecheck

Som en konsekvens af de stigende priser har et flertal i Folketinget i både 2022 og 2023 uddelt inflationshjælp til folkepensionister. Inflationshjælpen blev dog alene uddelt til folkepensionister, som modtog ældrecheck. Inflationshjælpen udgør samlet et skattefrit beløb på 10.000 kr. per folkepensionist.

Derimod har gruppen af folkepensionister, som ikke modtager ældrecheck, ikke modtaget inflationshjælp. Denne gruppe er dog meget heterogen, og der er stor forskel på deres økonomi, og hvordan de er blevet ramt af de seneste år prisstigninger.

I denne del ser vi derfor nærmere på gruppen af folkepensionister, der ikke modtager ældrecheck og dermed heller ikke har fået inflationshjælp. Konkret opdeler vi denne gruppe efter, om de har en personlig tillægsprocent som er 0 eller større end 0. Vi belyser blandt andet, hvordan den disponible indkomst og det samlede forbrug blandt disse to grupper adskiller sig fra hinanden, og hvordan de økonomisk er blevet påvirket af de stigende priser sammenlignet med pensionisterne, som modtager ældrecheck.

I boksen til højre er der redegjort for, hvornår man kan få ældrecheck, samt præsenteret en række illustrative eksempler på, hvem der kan få ældrecheck og inflationshjælp, og hvem der ikke kan.

Hvornår er man berettiget til at modtage ældrecheck?

Man er berettiget til ældrecheck, hvis man:

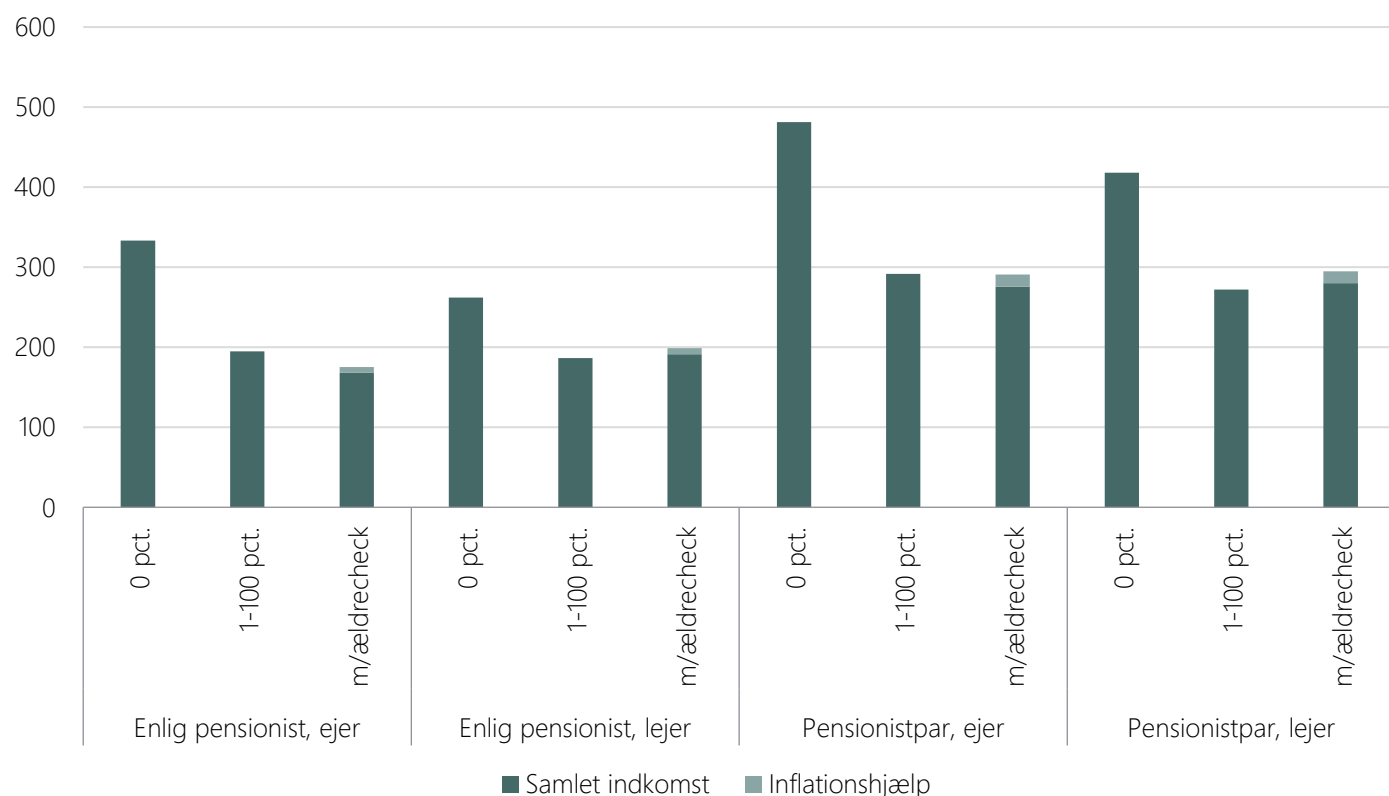
1. Er folkepensionist
2. Har en tillægsprocent, som er større end nul
 - Tillægsprocenten beregnes ud fra pensionisters og evt. ægtefælles/samlevers samlede indtægter ud over folkepensionen og nedsættes fra 100, hvis man har skattepligtige indtægter af en vis størrelse ud over folkepensionen (35.000 kr. for enlige og 69.200 for ægtefæller om året i 2023)
3. Har en likvid formue pr. 1. januar, der er mindre end 95.800 DKK (i 2023)
 - Bemærk, at blandt andet friværdis i fast ejendom ikke medregnes i den likvide formue, mens fx kassekredit med sikkerhed i fast ejendom derimod gør.

Eksempler på, hvilke enlige pensionister der kan få/ikke kan få ældrecheck og dermed inflationshjælp (beløb er i 2023-niveau):

1. Pensionister, som har en årlig indkomst på 10.000 kr. udover folkepensionen (dvs. tillægsprocent på 100) og har obligationer til en værdi på 96.000 kr., er ikke berettiget til ældrecheck.
2. Pensionister, som har en årlig indkomst på 120.000 kr. udover folkepensionen og har aktier til en værdi på 2 mio. kr., er ikke berettiget til ældrecheck.
3. Pensionister, som har en årlig indkomst på 90.500 kr. udover folkepensionen og bankindestående på 95.000 kr., er berettiget til reduceret ældrecheck på 384 kr. og dermed inflationshjælp.

Hvilket blandt andet kommer til udtryk, når man ser på deres disponible indkomster

Disponibel indkomst blandt pensionister i 2023, 1.000 kr.

Figuren viser, at:

- Der er stor forskel på den disponible indkomst blandt pensionister, som ikke modtager ældrecheck og har en tillægsprocent på 0, og pensionister, som ikke modtager ældrecheck og har en positiv tillægsprocent.
- Pensionister uden ældrecheck, men med positiv tillægsprocent har stort set samme disponible indkomst som pensionister med ældrecheck. Det gælder på tværs af de forskellige pensionistgrupper.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen (2015-2020) og Danmarks Statistiks registerdata.

Note: I figuren skelnes der mellem tre grupper indenfor hver af de fire pensionisttyper: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en for høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Den disponible indkomst består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst i 2022 og 2023. Læs mere herom i bilag A.

Budgetter for enlige pensionister med og uden ældrecheck

Budgetter for enlige pensionister, 2020-priser

		Enlig pensionist, ejer, 0 pct.	Enlig pensionist, ejer, 1-100 pct.	Enlig pensionist, ejer, m/ældrecheck	Enlig pensionist, lejer, 0 pct.	Enlig pensionist, lejer, 1-100 pct.	Enlig pensionist, lejer, m/ældrecheck
Antal husstande		155	75	49	120	93	157
Disponibel indkomst, 1.000 DKK		304	182	159	241	176	181
Samlet forbrug, 1.000 DKK		219	147	145	210	179	169
		Pct. af disponibel indkomst			Pct. af disponibel indkomst		
Faste udgifter	Bolig	13	13	16	28	36	33
	Energi	8	12	15	9	10	9
	Transport	5	6	7	4	4	3
	Sundhed	3	4	2	4	4	4
	Øvrige faste udgifter	13	20	19	12	12	11
Variable udgifter	Husholdning	12	15	17	13	16	16
	Diverse udstyr	9	0	10	6	9	7
	Tøj og sko	3	2	1	3	3	2
	Fritid og oplevelser	8	10	5	8	8	7
Opsparing	Pensionsbidrag	1	3	0	4	0	3
	Anden opsparing	27	17	8	9	-2	3

Tabellen viser, at:

- Der er store forskelle i det samlede forbrug mellem enlige pensionister, som ikke modtager ældrecheck og har en tillægsprocent på henholdsvis 0 og større end 0.
- Enlige pensionister i ejerbolig uden ældrecheck og med en tillægsprocent på 0 har fx et samlet årligt forbrug der er ca. 72.000 kr. højere end enlige pensionister i ejerbolig uden ældrecheck, men med en positiv tillægsprocent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Note: I tabellen skelnes der mellem tre grupper indenfor hver pensionisttype: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en for høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter, se bilag B.

Budgetter for pensionistpar med og uden ældrecheck

Budgetter for pensionistpar, 2020-priser

		Pensionistpar, ejer, 0 pct.	Pensionistpar, ejer, 1-100 pct.	Pensionistpar, ejer, m/ældrecheck	Pensionistpar, lejer, 0 pct.	Pensionistpar, lejer, 1-100 pct.	Pensionistpar, lejer, m/ældrecheck
Antal husstande		284	159	46	50	33	31
Disponibel indkomst, 1.000 DKK		440	272	259	384	255	264
Samlet forbrug, 1.000 DKK		333	254	233	308	271	233
		Pct. af disponibel indkomst			Pct. af disponibel indkomst		
Faste udgifter	Bolig	12	12	14	21	26	23
	Energi	6	9	10	5	9	8
	Transport	6	6	6	5	5	5
	Sundhed	4	5	5	5	6	5
	Øvrige faste udgifter	11	14	15	10	13	12
Variable udgifter	Husholdning	14	18	19	16	18	18
	Diverse udstyr	11	18	12	8	13	9
	Tøj og sko	2	3	3	2	3	3
	Fritid og oplevelser	10	9	6	8	15	6
Opsparing	Pensionsbidrag	1	2	0	2	0	2
	Anden opsparing	23	5	10	18	-6	10

Tabellen viser, at:

- Der også er store forskelle i det samlede forbrug og hvor stor en andel af den disponible indkomst som anvendes på de forskellige udgiftsposter blandt pensionistpar, som ikke modtager ældrecheck og har en tillægsprocent på henholdsvis 0 og større end 0.

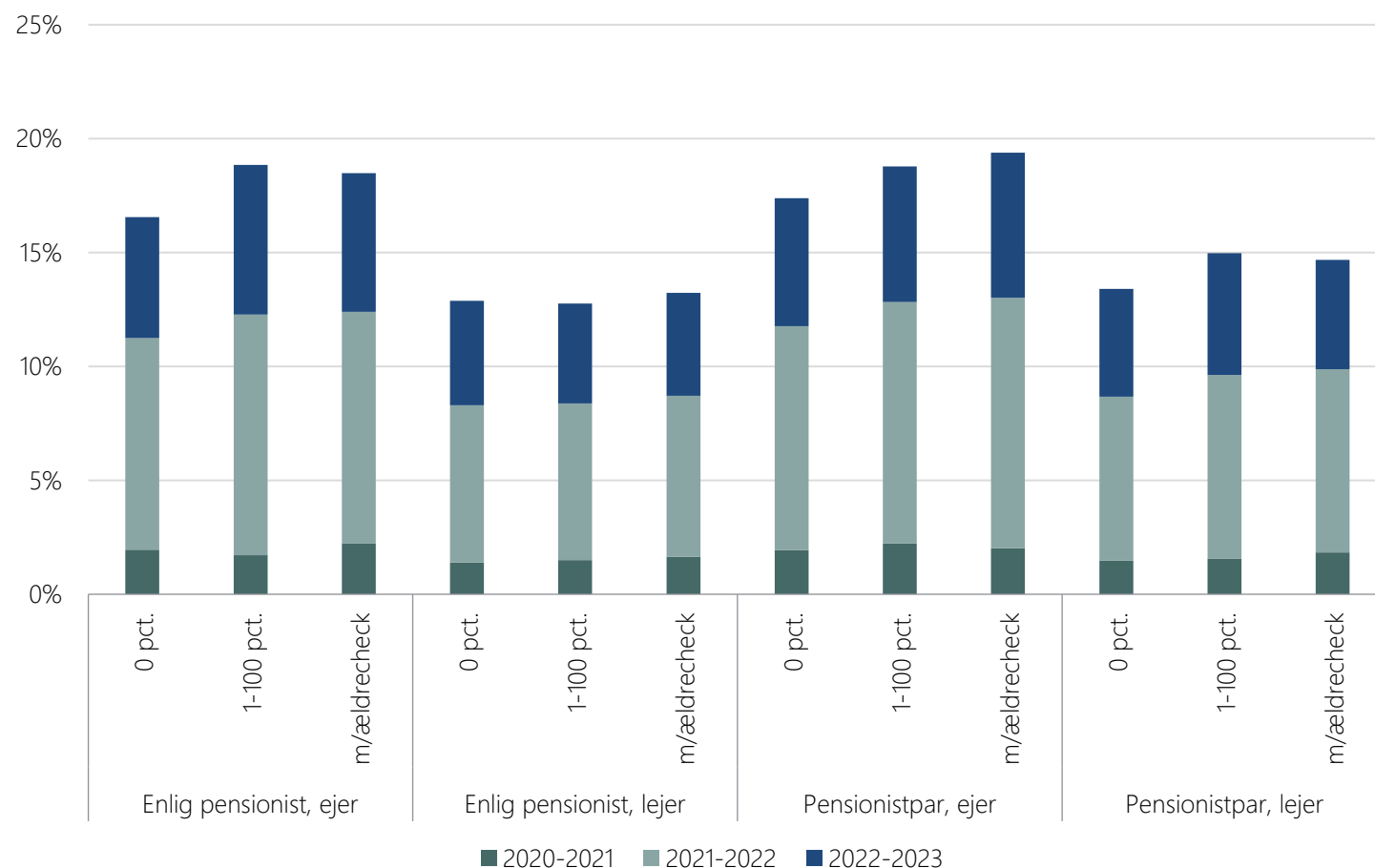
Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Note: I tabellen skelnes der mellem tre grupper indenfor hver af pensionisttype: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en for høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Forbrug og indkomster er fremskrevet til 2020-niveau. Se bilag A for en nærmere beskrivelse. For en uddybning af de enkelte budgetposter se bilag B.

DEL 2: PENSIONISTER MED OG UDEN ÆLDRECHECK

Lejere og ejere er ramt forskelligt af prisstigningerne, men inden for grupperne er forskellen mindre

Prisstigning fra 2020 til 2023 ved køb af samme forbrugskurv som i 2020, pct. af samlet forbrug i 2020

Figuren viser, at:

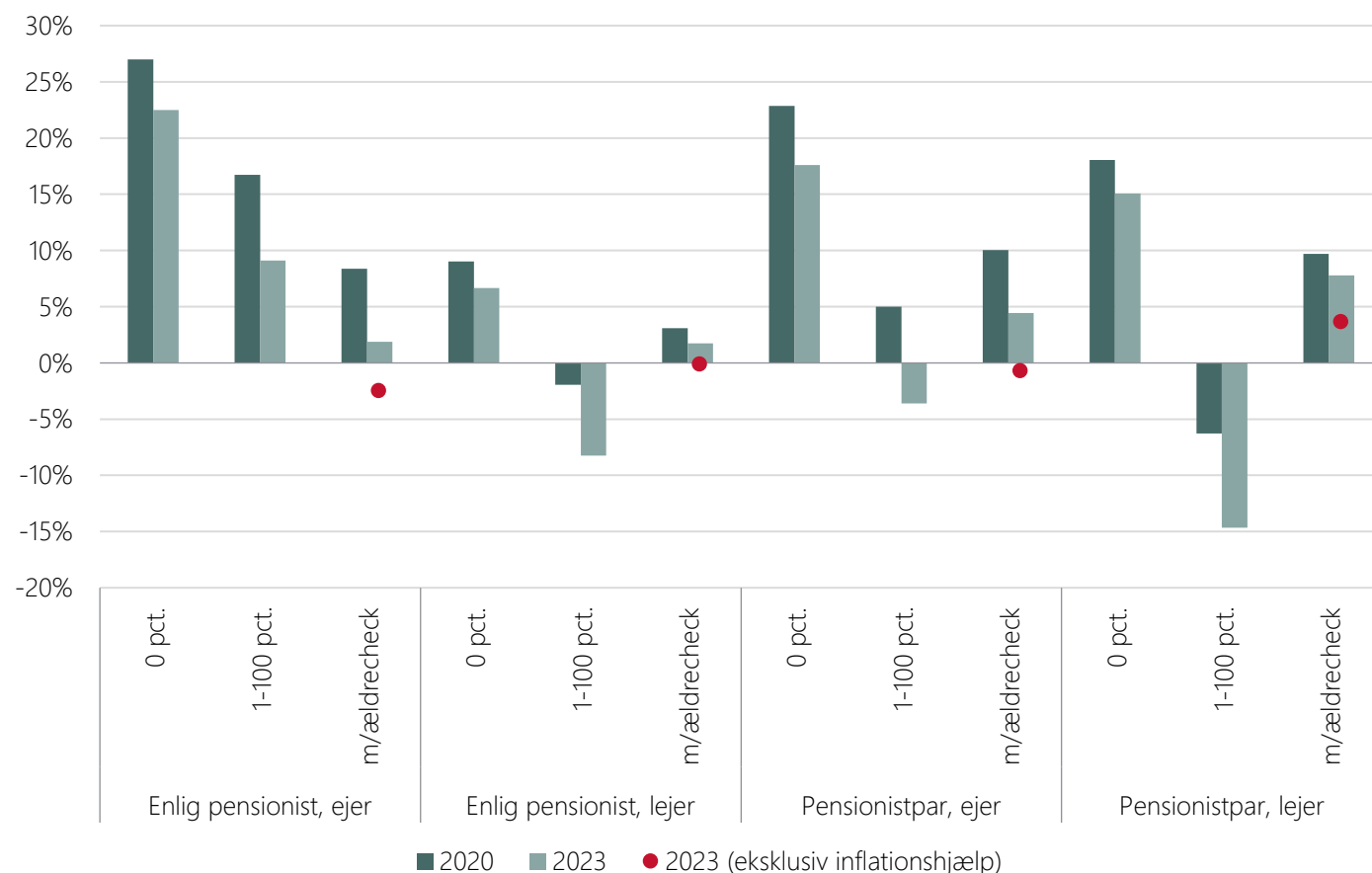
- Pensionister, som bor i henholdsvis ejer- og lejebolig, har oplevet forskellige prisstigninger.
- Forskellene i prisstigningerne inden for de fire forskellige pensionisttyper er dog mindre.
- Grupperne af pensionister uden ældrecheck og med en tillægsprocent på 0, har i gennemsnit oplevet mindre prisstigninger end andre pensionistgrupper.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Note: I figuren skelnes der mellem tre grupper inden for hver af de fire pensionisttyper: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en for høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023).

Der er stor forskel på, hvor meget pensionister har tilbage til anden opsparing

Andel af den disponible indkomst som bruges på anden opsparing, pct. af disponibel indkomst

Figuren viser, at:

- Alle pensionistgrupper har fra 2020 til 2023 oplevet et fald i andelen af deres disponible indkomst, som bliver brugt på anden opsparing. Dette skyldes, at deres indkomst er steget med mindre end priserne i denne periode.
- Blandt nogle pensionistgrupper betyder faldet, at de nu (i endnu højere grad) må nedspare, hvis de ønsker at købe den samme forbrugskurv i 2023 som i 2020.
- Inflationshjælpen har bidraget til, at færre pensionister må nedspare for at kunne fastholde det samme forbrug i 2023 som i 2020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Note: I figuren skelnes der mellem tre grupper indenfor hver af de fire pensionisttyper: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Den disponible indkomst består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst for 2023. Læs mere herom i bilag A. Den røde prik viser andelen til anden opsparing blandt pensionister, som modtager ældrecheck, såfremt de ikke havde modtaget inflationshjælp.

Stor forskel på, hvor store realindkomstnedgange forskellige pensionistgrupper har oplevet

Udvikling i realindkomsten mellem 2020 og 2023, pct.

Figuren viser, at:

- Alle pensionistgrupper har oplevet en nedgang i realindkomsten mellem 2020 og 2023.
- Det er dog stor forskel på, hvor store nedgangene er. Generelt har pensionister, som ikke modtager ældrecheck og har en positiv tillægsprocent, oplevet de største fald i realindkomsten.
- Inflationshjælpen har bidraget til, at pensionister, der får ældrecheck, har fået en væsentlig lavere nedgang i deres realindkomst end de eller ville have fået.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Forbrugsundersøgelsen fra 2015 til 2020 samt Danmarks Statistiks indkomstregister.
 Note: I figuren skelnes der mellem tre grupper indenfor hver af de fire pensionisttyper: 1) pensionister med en tillægsprocent på 0, som derfor ikke modtager ældrecheck, 2) pensionister med en positiv tillægsprocent, som ikke modtager ældrecheck grundet en for høj likvid formue og 3) pensionister med en positiv tillægsprocent, som modtager ældrecheck. Realindkomsten beregnes ved at sammenholde indkomstudviklingen med den aktuelle prisudvikling. Indkomsten består blandt andet af erhvervsindkomst samt overførsler fra det offentlige. Erhvervsindkomsten i 2023 er baseret på forventninger til løndannelsen i 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 imens overførsler fra det offentlige er baseret på satsreguleringsprocenten for 2023. Inflationen mellem 2022 og 2023 er baseret på både den faktiske inflation frem til og med april 2023 og inflationsforventninger for hele 2023 fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023). Inflationshjælpen som er udbetalt til pensionister, der modtager ældrecheck er også inkluderet i den disponible indkomst i 2022 og 2023. Den røde prik angiver faldet i realindkomsten blandt pensionister, som modtager ældrecheck, såfremt de ikke havde modtaget inflationshjælp.

Bilag

Bilag A: Fremskrivning af indkomster og priser

I denne analyse anvender vi Forbrugsundersøgelsen for årene 2015-2020. Det betyder, at forbrug og indkomster ikke er direkte sammenlignelige på tværs af årene. Derfor har vi i kapitel 1 fremskrevet forbruget og den disponible indkomst til 2020-niveau, mens vi i kapitel 2 har fremskrevet priserne og den disponible indkomst til 2021-, 2022- og 2023-niveau. I dette bilag beskriver vi, hvordan vi har gjort dette.

KAPITEL 1

Den disponible indkomst består i Forbrugsundersøgelsen af flere forskellige typer indkomster, såsom erhvervsindkomst, formueindkomster og overførsler fra det offentlige.

For at opgøre alle observationerne fra Forbrugsundersøgelsen for årene 2015-2020 i samme prisniveau, har vi fremskrevet alle indkomster til 2020-niveau. Den disponible indkomst består af en række underkategorier (se boksen nedenfor). Indkomster, som ikke er overførsler fra det offentlige, er alle fremskrevet på baggrund af det standardberegnete lønindeks fra Danmarks Statistik. Det er værd at bemærke, at vi har fjernet beregnet husleje af ejerbolig fra formueindkomstbegrebet. På samme måde har vi også fjernet beregnet husleje som en forbrugskategori (læs mere herom i bilag B). Overførsler fra det offentlige er fremskrevet på baggrund af satsreguleringsprocenten. Vi tager højde for, at satsreguleringsprocenten i enkelte år ikke er den samme for folkepensionen og øvrige offentlige ydelser.

Den disponible indkomst består af følgende underkategorier:

1. Erhvervsindkomst som blandt andet omfatter løn og virksomhedsoverskud
2. Formueindkomster som omfatter renteindtægter og aktieindkomster
3. Overførsler fra private som blandt andet omfatter forsikringsudbetalinger og erstatninger
4. Overførsler fra det offentlige som blandt andet omfatter efterløn, sygedagpenge, folkepension, mv.
5. Andre indkomster og afstemning

På samme måde fremskriver vi forbrugsudgifterne på de enkelte varer til 2020-niveau. Her benytter vi os af Danmarks Statistiks forbrugerprisindeks (PRIS111 i Statistikbanken), som indeholder prisudviklinger på detaljerede varekategorier (fx ris, brød, mælk og kaffe), som stemmer 1:1 overens med varekategorierne i Forbrugsundersøgelsen. Vi benytter os af den månedlige prisudvikling i forhold til samme måned året før, og beregner på baggrund af denne en årlig gennemsnitlig prisudvikling.

KAPITEL 2

Vi anvender samme tilgang i kapitel 2. Dvs. at vi fremskriver den disponible indkomst på baggrund af det standardberegnete lønindeks fra Danmarks Statistik, mens overførsler fra det offentlige er fremskrevet på baggrund af den aktuelle satsreguleringsprocent for perioden. Forbruget fremskrives med den aktuelle prisudvikling.

Vi kender dog ikke den fulde pris- og lønudvikling for 2023 endnu, og derfor har vi baseret fremskrivningerne til 2023 på forventninger til året fra Økonomisk Redegørelse, Maj 2023 (Økonomiministeriet, 2023). For udviklingen i priser på de enkelte varer har vi både brugt den faktiske inflation på de enkelte varer frem til og med april 2023 (da det var senest tilgængelige måned i Statistikbankens tabel PRIS111, da beregningerne blev udført) og inflationsforventningerne til forbrugerprisindekset i sin helhed fra Økonomisk Redegørelse. Med andre ord tilpasses den faktiske inflation for de detaljerede varegrupper i 2023 således, at den gennemsnitlige vægtede inflation stemmer overens med inflationsforventningerne fra Økonomisk Redegørelse.

Der er desuden blevet udbetalt inflationshjælp til pensionister, som modtager ældrecheck i både 2022 og 2023, hvilket vi også inkluderer i den disponible indkomst i henholdsvis 2022 og 2023 for pensionister, som modtager ældrecheck.

Bilag B: Kategorisering af budgetposter og varer

I Forbrugsundersøgelsen er forbruget opdelt i 12 overordnede varekategorier, som blandt andet omfatter fødevarer og ikke alkoholiske drikkevarer, beklædning og fodtøj samt uddannelse. For at gøre de overordnede forbrugskategorier mere genkendelige, har vi opdelt husholdningernes forbrug i følgende tre overordnede budgetposter med en række tilhørende underposter:

1. Faste udgifter, som omfatter faste udgifter til bolig (ekskl. afdrag på boliglån og boligstøtte) samt udgifter til energi, transport, sundhed og øvrige faste udgifter.
2. Variable udgifter, som omfatter variable udgifter til husholdning, diverse udstyr, tøj og sko samt fritid og oplevelser.
3. Opsparing, som omfatter pensionsbidrag og anden opsparing, herunder afdrag på boliglån.

I tabellen til højre er der en nærmere beskrivelse af indholdet i de enkelte varekategorier.

Der er et par kommentarer, som er værd at knytte til Forbrugsundersøgelsen og hvordan vi bruger den. For det første indgår alt hvad der har karakter af opsparing ikke som en udgiftspost i Forbrugsundersøgelsen. Fx betragtes afdrag på boliglån som opsparing, hvorfor det ikke indgår som en udgiftspost i Forbrugsundersøgelsen.

For det andet indgår beregnet husleje af henholdsvis ejer- og fritidsbolig som en forbrugskategori blandt boligejere i Forbrugsundersøgelsen. Dette er en beregnet værdi, der viser, hvad en boligejer i teorien skulle betale for at leje en tilsvarende bolig. Da vi i denne undersøgelse har forsøgt at skabe så virkelighedsnære budgetter som muligt, har vi valgt at fjerne dette teoretiske begreb, da det ikke knytter sig til et egentligt forbrug blandt boligejere. Den beregnede husleje indgår ligeledes som en del af den disponible indkomst blandt boligejere, og den er også fjernet her. Bemærk, at der er en 1:1 sammenhæng mellem den beregnede husleje på forbrugs- og indkomstsiden.

Kategorisering		Omfatter bl.a.
Faste udgifter	Bolig	Udgifter til lån, husleje før boligstøtte, grundejer-/ejer-/andelsboligforening, ejendomsskat, antenneafgift, husforsikring, renovation og vedligeholdelse.
	Energi	Varme, vand og el
	Transport	Lån, leasingydelse, brændstof, afgifter, forsikring, service/vedligeholdelse, vejhjælp, parkering og offentlig transport
	Sundhed	Medicin, tandlæge og kontaktlinser
	Øvrige faste udgifter	Forsikringer mv (a-kasse- og fagforeningskontingent, øvrige forsikringer), børn (institution, privatskole, lommepege), husdyr (foder, forsikring, dyrlæge), øvrige lån (SU, forbrugslån, kassekredit) og andet (licens, internet, telefon, øvrige kontingenter og abonnementer)
Variable udgifter	Husholdning	Mad, drikkevarer, alkohol, cigaretter, mv.
	Møbler og andet udstyr	Bolig, have, elektronik, mv.
	Tøj og sko	
	Fritid og oplevelser	Fritid og kultur, hoteller og restauranter
Opsparing	Pensionsbidrag	Pensions- og ATP-bidrag (eget og arbejdsgivers) samt indbetaling til privat livsforsikring
	Anden opsparing	Værdi af til- og ombygning af bolig og opsparing i øvrigt (herunder afdrag på boliglån)